

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. šte. 281 - Cena 4.- lire

Postnina plačana v gotovini
Spedizione in abbon. postale

TRST, sredi 1. maja, 1946

Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-1
Tel. št. 93806 93807, 93808. Rokopis ne vračajo

Živel vseljidski praznik dela - prvi maj!
Naj živi zmaga miru v svetu!

ŽIVEL PRVI MAJ

dan naše osvoboditve, dan zmage junaške IV. jugoslovanske armade in tržaškega odporne gibanja nad nacifašističnimi okupatorji praznik delovnega ljudstva sveta in bratstva med narodi

1. MAJ 1946. V TRSTU

V zadnji napad

V tržaškem Stalingradu - Sv. Jakobu kakor tudi drugod, se je ljudstvo zbralo okrog svojih tovarišev, ki so ga vodili v letih borbe. Zbranim je s kamiona spregovoril tov. Stoka. Začelo se prve večje operacije.

Po prvih patruljah IV. Armije, ki so bile na tržaških ulicah že v zgodnjih jutranjih urah, so prihajale v mesto večje jedinice.

Vedno globlje v mesto so prodirali. Tanki so prišli že do stolnice.

V nekaterih zgradbah so, parirani s svojo iznajdljivostjo, začeli urediti obvezovalnice.

Borba je trajala dalje. Sovražnik se je umikal v močno utrjene zgradbe.

Delavski razred in delovno ljudstvo Trsta in Primorske praznuje svoj praznik dela in osvoboditve Trsta pod čisto posebnimi pogoji. Ko so pred letom dni na ta dan še ropotali mitraljezi in je ljudstvo z orožjem v rokah pomagalo jugoslovanski armadi pri uničevanju zadnjih točk okupatorskega odpora pri sv. Justu in na Opčinah, ter na goriskem kolodvoru, gotovo ni nihče pričakoval, da bo imel ta praznik čez piko leto ponovno tako nemiren in nesvobodno značaj. Se manj si je mogel kdo misliti, da bodo še kdaj časi, ko bodo imeli profesionalni elementi možnost, zaščiteno falsificirati dejstva in pod zaščito policije po poznanih fašističnih metodah proglašati za svoje tisto, kar je že skoraj celo stoletje najsvetejša last delavskega razreda. Samo Hitler je bil sposoben tako krutega norčevanja iz delavskega razreda, da je njegov praznik proglašal za svoj in tako ukradel in skušal umazati delavstvu njegov najsvetejši praznik. Danes imajo ponovno fašistični elementi možnost, pri tem uživajo celo zaščito oblasti, da krajevo ljudstvo njegov praznik dela in narodno-osvobodilnim silam praznik osvoboditve.

Tako praznujemo 1. maj v ozračju fašističnih, vojnouj-skaških in nacionalističnih provokacij najbrezvestnejše vrste. Praznujemo ga v ozračju napetosti, ki ljudstvu ne dovoljuje miru. Dočim praznuje delovno ljudstvo Jugoslavije ta praznik v znaku največjega napora sil za obnovo dežele, ga praznujemo mi v času, ko velike tovarne stoje brez dela, nočejo obnavljati in z odobrenjem oblasti odpuščajo vsak dan nove delavce. Dočim praznuje delovno ljudstvo Jugoslavije ta praznik v znaku bratstva in edinstva med njenimi narodi, smo pri nas priče zaščitene provokatorske akcije k razpihanju nacionalne mržnje med narodnostmi Trsta in Primorske. Glede na vsa ta dejstva se nam postavlja vprašanje: Cigav praznik je 1. maj in kdo ga ima danes v Trstu pravico praznovati? Kdo je sodeloval z okupatorjem in kaj pomeni dajati pomoč kolaboracionistom? Kdo je osvobodil Trst in kaj pomeni, če hočejo na ta dan praznovati njegovo osvoboditev druge sile? Kje so vzroki, da je fašizmu še vedno mogoče, da provokira k nemiru? Kje so vzroki težkega ekonomskega stanja? Kakšne so naloge, ki stoje danes pred nami, ki jih moramo rešiti v bližnji bodočnosti, da bomo mogli praznovati 1. maj 1. 1947. v miru, svobodi in bratstvu?

Ce skušamo odgovoriti na ta vprašanja, vidimo, kako močni so pri nas še ostanki fašizma. 1. maj je bil vedno praznik dela, ki sta ga proslavljala delavski razred in delovno ljudstvo sploh. Kdo predstavlja danes v Trstu in na Primorskem te sile? Edino U.A.I.S. oziroma njene sestavne organizacije, OF in Enotni sindikati. Tu so organizirani vsi delavci obeh narodnosti. Tu je zastopano vse kmečko prebivalstvo slovenske narodnosti in velika večina furlanskih kmetov. Tu je zastopana vsa delovna intelligencija slovenske narodnosti in precejšen del inteligence italijanske narodnosti.

Koga pa predstavlja C. L. N. in Camera del Lavoro, ki si lastita pravico, praznovati 1. maj? Nobenega delavca iz Trsta ali Julijske krajine, razen pešice uradnikov in državnih namestencev, ki so bili v dobi fašizma z denacionalizatorskimi nameni importirani v Trst in druge kraje Julijske krajine. Nobenega kmeta, razen par latifundistov in veleposestnikov - ad-

vokatov, ki niso nikdar obdelovali zemlje. Kakšno pravico imajo ti ljudje praznovati 1. maj? Nobene, Kdor jim daje to pravico, gre brezvestno po stopinjah Hitlerja, ki je kradel delavstvu njegove svetinje. Nobenih slojev delovnega ljudstva ne predstavljajo. Zato je delovno ljudstvo Trsta in Julijske krajine ogorčeno, ko čita proglaste celo v »zaveznikem« časnopisu, ki dovoljujejo tem ljudem, da po Hitlerjevem vzgledu — pod zaščito oblasti — izvajajo delovno ljudstvo ob njegovem najsvetejšem prazniku.

Izzivanje in provokacija je še tem hujska, ker je 1. maj hkrati praznik osvoboditve Trsta, pa se kljub temu dovoljuje, da na ta dan izvajajo oni, ki so očitno sodelovali z nemškimi okupatorjem. Ponovno moramo ugotoviti, da v Trstu ni tisto, kar je bilo v Italiji. Tu C. L. N. ni sodeloval v narodno osvobodilni borbi. Garibaldinske brigade, ki so se borile v sestavi Jugoslovanske armade, je ta C. L. N. takrat proglašil za narodne izdajalce. Za svojo vojsko so predstavniki C. L. N.-a še aprila 1945. v razgovorih s predstavniki U. A. I. S.-a, proglašali Guardio Civico, župan Pagnini, ki ga je za župana postavil Hitlerjev hlapec, vojni zločinec Reiner, in ki je po njegovem namologu organiziral Guardio Civico, uživa še danes zaslonbo C. L. N.-a in škofa Santina.

Vsi ti so odklanjali vsako našo ponudbo za sodelovanje v oboroženi borbi proti okupatorju in delovali v najbolj-ših odnosih z okupatorjem. Kaj je to drugače kot kolaboracionizem? In tem ljudem se dovoljuje praznovanje 1. maja; tem ljudem na ljubo se proslavlja 25. april kot narodni praznik, ti ljudje si ti-pajo 29. april praznovati kot obeltnico vstaje in ti ljudje proglašajo za mučnike one fašiste in gestapovce, ki so 5. maja po osvoboditvi Trsta še vedno z orožjem izza zakritih oken provokirali nemire v Trstu. Očitno se s tem škof in C. L. N. stavljajo v zaščito kolaboracionistov in o-stankov fašizma.

Ali moremo dopustiti, da kolaboracionisti praznujejo praznik dela in osvoboditve Trsta. To ne more biti druga-gega kot vojna provokacija, kot izvajanje. To je podla žalitev, neskončno brezsrčna in brezčastna, to je umazano oskranjevanje onih nestetih padlih junakov, ki so v nese-bični borbi dali svoje mlado življenje v borbi za Trst, za Primorsko, v borbi za osvoboditev Evrope. Če se tem kolaboracionistom dovoli, da

oficialno pozdravljajo parado zavezniki vojsk, je to sme-šenje slavne, junaške borbe demokratičnih sil sveta za uničenje nacifašizma, je to provokiranje, ki ima namen dokončno razbiti demokratični, zavezniki blok.

V zvezi z vsem tem se stavlja še vprašanje, kdo je osvobodil Trst. Vsi dogodki zadnjih dni in režija prvomajskih ter drugomajskih parad ima očiten namen falsificirati splošno znana dejstva. Vse to ima ustvariti pred svetom videz, da je osvoboditev Trsta v zvezi z

marširale po Severni Italiji proti Trstu, so se morale edinice Jugoslovanske armade trdo boriti za vsak korak, ki so ga napravile proti Soči in preko Soče. In vendar so se prednje čete Jugoslovanske armije srečale s prijateljskimi izvidnicami novozelandskih edinic 4 km zapadno od Soče v Furlaniji. Same so osvobodile Trst, vso obalo in Trst, same so osvobodile Gorico, Slovensko Benečijo, same so osvobodile Pulj, Istro in Reko.

Dokaz skrajne nekorektnosti in nepoštenosti je, če se

fašističnih, terorističnih pogromov, kot je bil pred tedni žalostni dogodek v Skednju in kot je bil pred dnevi barbarski napad na slovenski lokal v Barkovljah.

Tako postaja praznik 1. maja dan, ko se merijo izrazito neenake sile. Na eni strani delovno ljudstvo, vse italijansko delavstvo, velika večina italijanskih, furlanskih kmetov, veliko število ostalih antifašistov Italijanov in vse slovensko prebivalstvo, torej vse tisto, kar je na kakršen koli način aktivno podpiralo osvobodilno

rada zaveznike vojske, parada največjih na enem mestu koncentriranih sil odkar je vojna končana, se zdijo nekaterim ponovno potrebni ukrepi, ki tako čudovito spominjajo na okupatorske ukrepe italijanskih fašistov v Ljubljani in nemških nacifašističnih razbojnikov v Evropi sploh.

Pod takimi pogoji bodo praznovali 1. maj v Trstu antifašistične sile. Prepričani smo, da bo ob premagovanju takih težav njihov praznik toliko veličastnejši in manifestacija ogromne moralne premoci resničnih demokratičnih sil nad vsem, kar gre odkrito ali prikrito proti ljudstvu, toliko mogočnejša.

Na drugi strani se zbirajo pod vodstvom C. L. N.-a vsi, od najhujskih fašistov, vojnih zločincev, preko kolaboracionistov do tistega dela, vednoma umetno importirane ga italijanskega prebivalstva, ki naseda umetnemu razpihanju nacionalne mržnje in zato iz tako brezvestno in zločinsko vzgojenih šovinističnih nagibov pozablja na demokratično in antifašistično dolžnost. Ti pripravljajo za današnji čas neverjetno burko, ki vsebuje same premišljene falsifikacije dejstev in zato same premišljene provokacije.

Kdor še danes ne vidi teh stvari, kdor še danes smatra, da je poklican v Trstu igrati vlogo pomirjevalca med dvema taboroma, ta načrtno noče videti dejstev, ta načrtno in z vso odgovornostjo sodeluje pri najnevarnejši falsifikaciji, ta načrtno noče miru in demokracije, ampak hoče provokacije.

Po vsem tem moramo ugotoviti, da je 1. maj 1. 1946. nova preizkušnja politične zrelosti delovnih množic v Trstu in Julijski krajini. Te imajo bogate izkušnje iz štiriletnih osvobodilnih borbe in vedo, da se ob odločnosti in enotnosti antifašistične osvobodilne fronte morajo razbiti vsi napadi falsifikatorjev, provokatorjev, da se ob tej odločnosti ljudstva mora zrušiti vsako nasilje.

Enotnost in odločnost ter najvišja stopnja organiziranosti je zato danes prva dolžnost vseh resničnih demokratov, vseh antifašistov v Trstu in Julijski krajini.

Nadaljnja dolžnost je, približati se tistim slojem, ki jih vodstvo CLN-a zavaja na nacionalistično, šovinistično pot in jim razkrinkati falsifikacije, katerih se CLN za svoja početja poslužuje. Kdor falsificira dejstva, je zločinec in spada pred sodišče. Rešiti je zato treba iz objema falsifikatorjev vse, kar je zavednega in zapeljivega s pomočjo prevare na pot, ki more pod vodstvom tega CLN-a voditi samo k nemiru, vojnimi provokacijam, novemu barbar-skemu nasilju in s tem nasproti novemu fašizmu.

Naša dolžnost je organizirati akcijo, ki bo pred temi zavednimi sloji in pred svetovno javnostjo sposobna razkrinkati falsifikacije in falsifikatorje.

Naša dolžnost je, z vsemi silami nadaljevati borbo za obnovo osnovnih organov ljudske oblasti, ker samo tako bo mogoče preprečiti delovanje falsifikatorjem, samo tako bo mogoče izboljšati nezdružljive ekonomske razmere, samo tako bo mogoče preprečiti, da s pomočjo zunanjih sil ponovno dvigajo glave fašisti in kolaboracionisti.

Zato je 1. maj 1. 1946. v Trstu dan razkrinkavanja falsifikacij vseh vrst, ki hočejo omogočiti povratek na oblast fašistom in kolaboracionistom. Zato je 1. maj 1. 1946. v Trstu dan, ko se merijo sile demokracije, pravičnosti in resnice s silami nasilja, falsifikacij in provokacij.

BORIS KRAIGHER

Delovno ljudstvo slavi zmago zaveznikov

vstajo v severni Italiji in s kapitulacijo nemške vojske v severni Italiji.

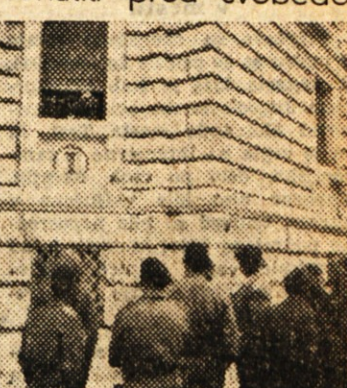
Treba je ob tej priliki, ki nekateri hočejo za vsako ceno falsificirati dejstva, končno jasno pribiti samo eno, zelo značilno in važno dejstvo. Nemška vojska je kapitulirala v severni Italiji prej kot v Nemčiji in omejila svojo kapitulacijo na teritorij do Soče. Ne bomo se spuščali v vprašanje medzavezniskih obveznosti. Znano je, da je tedaj tudi v Nemčiji generalstaba Hitlerja ponudil kapitulacijo na zapadni fronti, ki ne bi veljala za vzhodno fronto. Tega zavezniki v Nemčiji niso sprejeli, ker bi to pomenilo izdajstvo vojnega zaveznika. V Italiji se je to zgodilo kljub temu, da so v Jugoslaviji in v Julijski krajini vodili takrat še hude borbe in da so Nemci z vso brzino premikali svoje čete, ki so formalno že kapitulirale, iz Furlanije v Trst in proti Reki. Dočim so torej zavezniki čete brez odpora

skuša ta dejstva tajiti in falsificirati. Tisti, ki organizira parado 2. maja v Trstu, bi moral misliti na ta dejstva in če hoče mir, če ima postene namene, ne bi izvajal provokatorskih aktov. Če paradi 2. maja v Trstu ne bo jasno manifestirala zavezništva demokratičnih sil ob jasnem priznanju Jugoslovanske armadi, osvoboditeljici Trsta in Julijske krajine, njenih velikih zaslug, ne more noben pošten, iskren demokrat oceniti te parade drugače, kot neuspešno vojno provokacijo, kot provokacijo, kateri zavedno demokratično ljudstvo Julijske krajine in Trsta ne bo nasledilo, kateri ne bodo nasledile demokratične države Evrope, ki pa bo pustila neizbrisen pečat vojnega hujskavstva na organizatorjih te provokacije.

Ob takih provokacijah je seveda jasno, da ponovno dvigajo glavo stari fašistični elementi, ki spremljajo vse to početje z organiziranjem

borbo. To delovno ljudstvo mora praznovati svoj praznik komaj leto dni po osvoboditvi že pod težkimi pogoji, ko jim oblasti na vse načine omejujejo svobodo praznovanja. Pod smešno in zelo nespretno izmišljeno pretezo, da obstoji nevarnost kužnih bolezni, se prvič po osvoboditvi, z direktnim kršenjem vseh mednarodnih pogojev, omejuje svoboda kretanja prebivalstvu. Kot v času okupacije bodo na dan 1. maja blokirali Trst in dovolili vstop v mesto samo proti posebnim »propustnicam«. To je bil sposoben v času vojne napraviti samo italijanski fašistični okupator, ko je 1. 1942. obdal Ljubljano, ki je dala takrat edinstven primer uporniškega mesta vsej Evropi, z bodočo žico in uvedel posebne »propustnice« za dohod v mesto. Iz časa fašistične in pozneje nacifašistične okupacije nismo poznali več »propustnic« za dohod v mesto. V dnevi, ko se pripravljajo v Trstu ogromna pa-

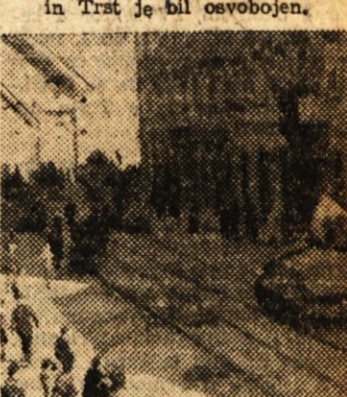
Trenutki pred svobodo

Po ostrih borbah so bili Nemci pripravljani na pogajanja za predajo. Toda brezpogojne predaje niso hoteli sprejeti.

Topovski izstrelki v okno, na katerem se je malo prej nahajal nemški oficir, nekaj silnih jurijev, dišanje terena — in Trst je bil osvobojen.

Po končnih borbah so tanki krožili po cestah in nadzorovali teren.

V mesto so se v smeri od Tržača pripeljale prve zavezniške izvidnice.

Tržačani so po končnih bojih šli na ulice, si ogledovali zgradbe, okrog katerih so divjale najhujsje borbe in se divili junaštvu borcev osvoboditeljev.

Potem pa so se po 27 letih suženstva in trpljenja, po tolikih letih fašistične tiranije uvrstili v močnejšo povorke.

V zmagoslavnem poletu je IV. jugoslovanska armada osvobodila Trst

Za osvoboditev Trsta, Istre in Slovenskega Primorja je maršal Tito že marca dočel IV. armado, VII. in IX. korpus.

Preko silnih težav

Ko je IV. armada prodrla na področje gornje Kolpe-Reka, je VII. korpus 23. maj armijski bok na Črni Novo mesto-Kočevje, 9. korpus pa je operiral v Trnovskem gozdu in na Nanosu. Hitro prodiranje IV. armade v ta prostor je izvalo močno sovražnikovo reakcijo iz Karlovca proti Ogulinu, iz Novoga mesta pri Črnomlju na Vinico, iz Ljubljane in Rakeke preko Loza in Cebra na Delnice in iz Trsta ter Istre proti Reki. Svoje glavne sile so Nemci vrgli na področje Opatja Reka-Klana, izkoriščajoč stare jugoslovanske

in italijanske utrbe so tu zapirali najkrajšo pot do Trsta. Ujeti nemški oficirji so pozneje izjavili, da so imeli Nemci nalogo za prejeti pot in za vsako ceno preprečiti Titovi armadi dohod k Trstu. Res je izpadlo, da je IV. armada obkoljena od sovražni-kovih sil. Toda vse to ni omajalo štaba armije in borbe v njihovi trdni nameri, da izvršijo nalogo, ki jim jo je zadal vrhovni komandant.

Odločil je drzen maneuver

Smer Reka-Trst je bila zelo težka. Napadati v tej smeri frontalno bi pomenilo izgubiti dragoceni čas in ne izvršiti naloge. Zato je armijski štab pridržal sledeči načrt: Pomožni napad je usmeril na sovražno fronto Opatja

Reka-Klana. V tej smeri so naše sile imele nalogo, da s čim odločnejšim napadom privežejo nase glavno sovražniško moč. Glavni maneuver pa je štab usmeril v smeri Delnice-Cabar-Loz z nalogo, da v tej smeri prodrejo čete preko Snežnika in Pivke na važno križišči Sv. Peter in Ilirka Bistri-ca, odkoder bi se pomaknile v Trst. Pomožni maneverski oddelki so se z otokov izkrcali v Istri z nalogo, da preko Pazina z južne strani obkolijo sovražnikove sile na področju Reka-Klana. V času izvajanja tega manevra je imel VII. korpus nalogo, da z odločnim udarcem v smeri Kočevje-Ribnica-Ljubljana varuje desni armijski bok, medtem ko je IX. korpus hvali nalogo, da z akcijo v smeri Črnoča-Trst obkroži Trst

z zapadne strani.

Manever preko gorskega terena Snežnika in Pivke je bil zelo težak toda drzen maneuver, ki nam je, v primeru zneženja, zagotavljal najboljše rezultate. Napad v tej smeri se je od početka ni mogel vršiti z velikimi armijskimi silami, zato je armijski štab formiral v tej smeri dve napadni skupini: prva je bila sestavljena od pokretnih edinic, pešadije, motorizirane artilerije in tankov, ki je imela nalogo, da se brezobzirno prebije k Trstu; druga skupina, ki je bila sestavljena iz strelskih divizij, pa je imela nalogo, da s postopnim napredovanjem v smeri Sv. Peter-Trst zavaruje boko prve pokretne skupine. (Nadaljevanje na II. strani).

Angleškim in ameriškim vojakom   To the Anglo-American Soldiers

je podprla zmagoslavne operacije Jugoslovanske armade - osvoboditeljice

Dear Friends,

In these days when we recall the glorious phases of our common war against the nautilus monster, the unforgettable days of the end of April and the beginning of May of last year, when we joined together victoriously in our towns and villages, liberated at last, we wish to send you, comrades in arms, the greetings of the Julian partisans, of the Italian and Slav combatants for the liberation of this soil.

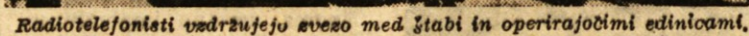
During the whole course of the war we are followed with affection and confidence your struggle against the axis forces, the inhuman encounters between your motorized divisions and the armies of Hitler and Mussolini, the stages of your victorious march from the Libyan-Egyptian desert to Northern Italy. Together with the advance of the Red Army from the Volga to Berlin, they meant to us the rescue from our oppressors, they were to us comfort and the spur in our efforts and sacrifices in the hard struggle that we too were waging against the same enemy and for the same noble freedom for all peoples, victory of democracy and progress, a happier future of peace and well-being.

The road of the Anglo-American armies
that of the Red Army are marked by the blood

so many brave combatants, by the graves of many who have died for victory; but when the roads penetrated into Hitler's European Fortress, your blood and that of your and our Russian friends was mingled with the blood of the peoples of Europe, the blood of our best comrades, the

whom we have been awaiting you and whom
 shall never see again. This is a sacred pledge

Our peoples have suffered too much, too much blood was shed, which, however, was necessary for the purpose of establishing the new world.

that they may be liberated from the oppression of
from any threat of oppression. Since we have
achieved freedom and peace after having fought
for them, we want to preserve both, in a world
which should not be of incomprehension and hatred
of diffidence and antagonisms, but of reciprocal
confidence, of love, of brotherly collaboration.
must together build up a new world on the ruins

This region was among the first in Europe to have a partisan movement. At first, in Spring 1941, small Slav groups were scattered here and there, but they developed into brigades and detachments.

When, fighting only with the arms which

had captured from the enemy, we had received vast territory in the northern Littoral, an American and a Soviet military mission were to the IX Corps. Your airplanes began to bring us arms, clothing, foodstuffs, this being a significant appreciation which your High Command whom we were in connection, had for our struggle.

When your comrades of the air force were

ed to land by parachutes in the Veneto and near Friuli, we received them from our comrades the Italian Garibaldini, we accompanied them through our mountains to the interior of Slovenia where from an aerodrome they could reach their own lines again.

From the towns and villages, from Slovene Italians, we received what we needed for

sustenance. Everything was organized, many of thousands of men and women, of boys and girls ran the risk of imprisonment, torture, concentration camps, death, in the underground struggle in towns and villages many of our daring comrades were assaulting the enemy in bold attacks. So fought and for their part in the struggle, peoples consider themselves allies of your country.

that is why we, partisans of the Julian Road, regard ourselves as your comrades in arms. As such we fought waiting for you, as such we pass you today remembering the historical days of year ago.

enemy through Northern Italy where the towns
by one revolted against the occupator, you
approaching us. From the east, overcoming

German resistance, the regular Yugoslav
advanced on Trieste. In the town itself the
kers roused and we descended from our mount
On May 2, the German Army in Italy surrend
up to the Isonzo, and it was there on that
that on those days your detachments met
ours. Then we welcomed you in all our towns
villages. Following the agreement between

On the 2nd May, you will file in a paragraph in Trieste to recall the date of the end of the war.

in Italy. The enemies of our common struggle making political speculations of fascist brand, your parade presenting it in an anti-Yugoslav and even anti-Soviet light with the purpose of sowing discord among the democratic forces, which defeated together the fascist monster.

Neither we nor you will fall into the trap of such false propaganda; we will instead unite

With your officials who administer political this territory we have had some discussions of way of interpreting democracy, which they more formal, while we would prefer it more substantial and in conformity with the interests

the whole population, especially of the middle class. But these are discussions among friends and allies because the fundamental liberties for which we have fought together, give us the opportunity to make our voice heard and to back the rights of our people.

our friendly greetings and sincere good wishes to you, your families and for your peoples.

The Partisans of the Julian Region

Čačanom Udeležimo se masovno p
smage in manifestirajmo nase
zastopstva in bojevalnost tistim

[illegible]

demokratskega
rdečo in jug.
arhikom.
lok, ki je nastal
ki so ga utrdile
akupne borbe, je
se postavila med
Mcnifestirajmo proti vsem
hočejo a ponarejevanjem
izavati vojno, narodnostno

skadev in tistih, in razbiti demokratični blok
tega mru. Manifestiramo našo vojsko
naja se sluša na obrambo in ojačenje tega bloka
je jamstvo za svetovni mir!
Manifestiramo našo neukle-
doložnost, da po vo odločnost, da napravimo k
angloameriških v vojni husekati, s podpisom

...pele toliko izgub
...to zrtve za unište
...njegovih odkritih
...nikov,

Hočemo delati

KLJUB OVIRAM BO NAŠ PRAZNIK

1. maj manifestacija našega bratstva in naše volje za priključitev k Jugoslaviji

Veličastna baklada tisočev in tisočev v večernih urah po tržaških ulicah

Pozdravljen 1. maj, naš praznik — praznik delovnega ljudstva vsega sveta!

Pozdravljen 1. maj, dan številnih žrtv našega delovnega ljudstva, ki smo se v nedavnih dneh hoteli proslavljati svoj praznik dela, pa smo morali plačevati s krvjo in življenji.

Pozdravljen 1. maj, datum z rdečimi klicaji v policijskem kolodarju, datum, ki je vedno pomenil silen pohod naš delovnih množic kljub žrtvam, ki so nam jih zadali protiljudski elementi.

Spominimo se naših prvih majev.

Nič drugega nismo nikdar hoteli kot povedati, da hočemo življenje, da hočemo tudi mi živeti — zatiran in brezpraven delovni rod, mi, ki nismo bili izvoljeni, mi, vedno zatiran in brezpraven delovni rod, živeti človeka vredno življenje.

Alli je bil to mar greh, hoteli živeti?

Vendar dejali so, da je bil greh. Morda danes nekateri še vedno tako mislijo. Sli so nad nas... Policijska vojska protiljudskih klik.

Razganjali so nas, zapirali, mučili, ubijali, toda niso nas ubili, niso nas zatrli.

Krvaveli smo, padali smo — mi vsi — delovno ljudstvo, kmetje, delavci in intelektualci. Prelita kri naših tovarišev in tovarišice je bila tudi naša kri.

Vstajali smo in padali in zopet vstajali. Preteklo leto na ta dan je bil naš prvi rojstni dan. Za nas je takrat pomenil zmago: slaven zaključek borbe proti zatiranemu človeštvu, pomenil začetek dela, ki bo resnično naše, od katerega bomo imeli le mi, delovno ljudstvo, koristi. Zdeli smo si graditi svojo državo, državo delavcev, kmetov in delovne inteligence.

Pri svojem delu smo našli na močne ovire. Zaskleti sovražniki delovnega ljudstva — ostanki fašizma in vsa svetovna reakcija hočejo pozgati naše pravice do življenja.

Mi pa, kakor nismo nikoli klonili, tudi sedaj ne klonemo. Bje-mo boj — ne z orožjem, temveč s pravico proti krivici in laži, za naše življenje.

Nikogar ni, ki nas bi mogel v tem našem poletu zaustaviti!

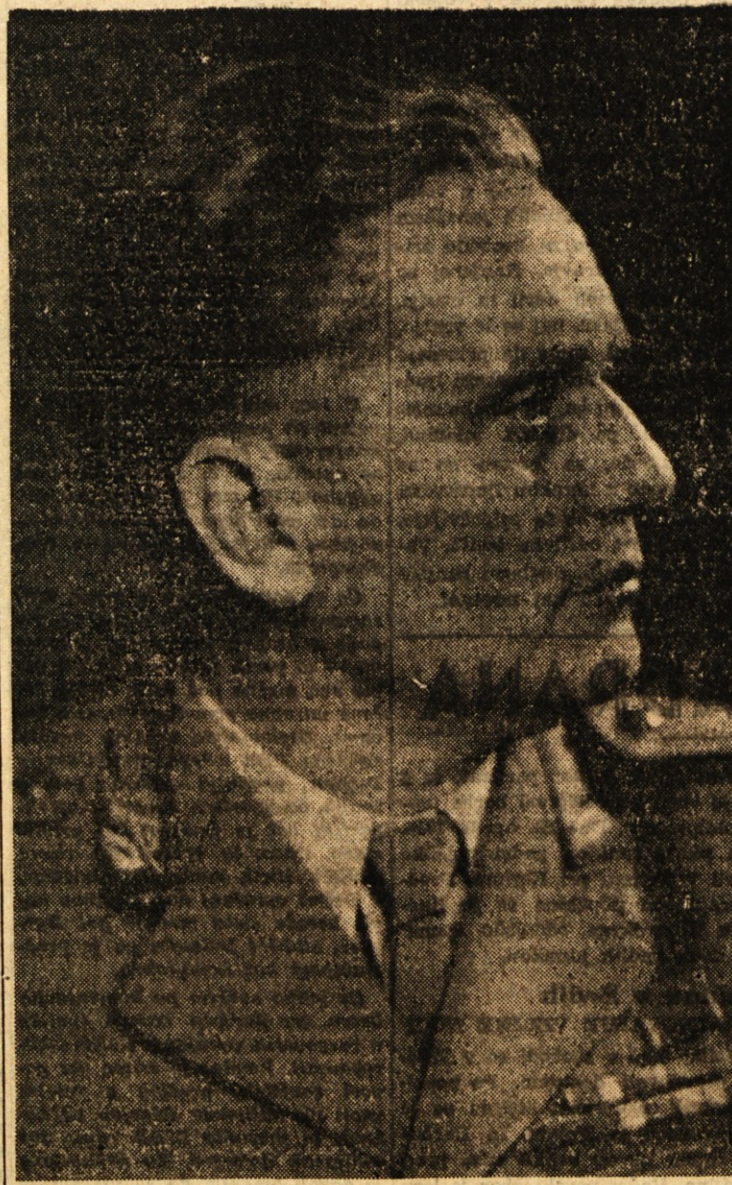
Za nami stoji silna množica delovnega ljudstva, s katerimi danes — sicer še ne popolnoma svobodno — skupno proslavljamo 1. maj.

bratstva, v znamenju bratstva vseh naprednih narodov sveta.

Zivel 1. maj, borbeni praznik delovnega ljudstva sveta.

Po končanih govorih je ljudstvo še nekaj časa manifestiralo na trgu, nato pa se je razšlo na svoje domove.

Maršal Tito, prveboritelj jugoslovanskih narodov v borbi in delu za boljšo bodočnost

Manifestacije v Gorici

Na predvečer praznika dela in obilnice osvoboditve po Jugoslovanski armadi so tudi v Gorici priredili množično manifestacijo. Deset in deset tisoč Goričanov so stopali v dolgi povorki, ki se je vila po ulicah ob svitu brezštevilih bakel, ki so jih nosili manifestanti. Na čelu povorke so stopali garibaldinci, ki so pred letom dni sodelovali pri osvoboditvi Gorice. Nosili so jugoslovanske, italijanske in delavske zastave.

Ob sviranju številnih godb, harmonikarjev ter ob prepevanju partizanskih in delavskih pesmi se je veličastna povorka kakor močnaka reka pomikala po glavnih ulicah, ki se je zbralo mnogo ljudstva, ki je navdušeno pozdravljalo. Gorica še ni videla take manifestacije od dneva osvoboditve.

Povorka je krenila na Travniki, kjer so bili razni govori. Po končanih govorih so godbe zopet zavrle, ljudstvo pa je vzklikalo Jugoslavijo, Titu in Stalinu. Tisoči in tisoči so ponavljali zahteve, ki so zahteve vsega primorskega ljudstva: priključitev k Jugoslaviji, kjer bo delovnemu ljudstvu zagotovljena lepša prihodnost.

Ponižani in razžaljeni

Bilo je leto dni po osvoboditvi, bilo je takrat, ko bi mislil človek, da sedijo v zaporu fašisti in ne antifašisti.

Pa so vendar antifašisti v zaporu v osoncu A in kakor v časih nacifašistične okupacije so zbirali tudi letos o veliki noči žene in dekleta darila zanje in jih poslali v zapore.

Iz gorilskih zaporov so pisali več pisem, v katerih se zaprti antifašisti toplo zahvaljujejo vsem, ki so se jim tako pristrano spominili na praznike in jim poslali velikonočna darila. Tako pišejo antifašisti iz ječe:

«Ne klonemo in pripravljamo

amo na te kuje posledice. Prišel je čas, da se postavijo meje naše zemlje po volji ljudstva in po zaslugi naše stritne osvobodilne borbe. Čakamo rešitev, ki jo vse naše temučen ljudstvo pričakuje že več kot petindvajset let. Uverjeni smo, da ni več daleč dan, ko bomo za vedno rešeni tujeja jarma in diktirajo tujece.

Na Večno noč so vsi zaprti antifašisti zahtevali, da jih pošljejo na dvorišče vse skupaj in ne ločene v dve skupini kot po navadi. V zaporu so namreč bratje, prijatelji iz borbe in enotni in so si hoteli tega dne stisniti roke. Sprva jim je direktorja odbila to prošnjo, a ker so v znak protesta nameravali začeti s gladovno stavko, so jih poslali vse skupaj na zrak za deset minut. Na dvorišču je tedaj množico zadrževal partizanska pesem. Tovarishi so si segali v roke in se objemali. Uverili so se v četrdeset let in napravili povorko okrog dvorišča med petjem partizanskih pesmi. «Teško pa nam je — pišejo tovariši — da se ne moremo udeležiti zmagoslavne primorskega praznika. Mi vsi antifašisti v zaporu smo trdno prepričani, da bomo kmalu praznovali v svobodi in ne več v suženstvu dan vsega delovnega ljudstva.

Bilo je leto dni po osvoboditvi, bilo je takrat, ko bi mislil človek, da so v zaporu fašisti in ne antifašisti. Toda je so tuje iz zaporov partizanska pesem, silna, da je ne more ukeniti sto rešitih in zidov,šina v svoji pravici in v zavesti, da po vsem trpljenju mora vznemiliti svoboda.

To ni edini primer

Danes 30. 4. okoli 15.16. ure je dospela iz Kopa ladja «Natalija» z nad 500 pionirki in pionirkami izpod 14 let, da bi jutri nastopili pri prvomajski proslavi s prostimi vajami. Civilna policija je ustavila ladjo na morju in ukazala, naj počakajo, da dobijo navodila. Medtem se je pripeljal v luno angleški oficir, ki je ukazal, naj se ladja vrne v Koper. Učitelj in vaditelj, ki so spremljali otroke, so pokazali dovolilnice Z. V. U., da smejo potovati iz Kopa v Trst. Povedali so tudi, da ima nad polovico otrok taka pismena potna dovoljenja, čeprav jih otrokom izpod 14 let ni treba. Civilna policija in angleški oficir niso hoteli o tem nič slišati, dovolilnice pa sploh niso hoteli pogledati.

Ukazali so, da se mora ladja vrniti v Koper, nakar je odplula.

Sela. Prebivalci iz Stomaže so pri popravilu 6 km poti opravili 1.600 delovnih ur. Poleg tega so očistili 134 sadnih dreves, cepili 745 trč, na novo prekopali 21.142 kv. m zemljo, izkopali 25 vinogradov in še drugo. Glavno breme pri vsem tem delu je prevzela mladina. Poleg tega so dosegli velike uspehe tudi na ostalih poljih, kakor na primer pri nabiranju prostovoljnih prispevkov. Za osirotelo deco so nabrali precej nogavic, copat, šrajc, itd. Mladina iz Polan je v 80 delovnih urah očistila precej dreves, v 350 urah prostovoljnega dela je cepila trte, opravila 250 delovnih ur pri obdelovanju polja in 450 ur pri popravilu 1.500 m ceste. Prav tako je mladina iz Razgorov opravila 380 prostovoljnih ur pri popravilu ceste, 80 ur pri cepenju dreves, 240 ur pa pri očiščevanju borovih nasadov. Selska mladina pa je opravila 150 udarniških ur pri popravilu ceste.

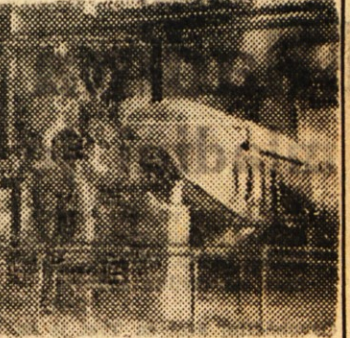
Povsod, povsod...

Prvomajskaja tekmovalnja so se z velikim navdušenjem udeležili tudi železniški delavci v Postojni. Od dne 13. t. m. do danes so rezultate pri raznih delih dvignili od 3 na 20%. Popravili so stanovanjska okna, prekrili 350 kv. m strehe, popravili celo vrsto ključavnice, izdelali nove kljuke, nove vodne kote in obnovili 22 m dolg prostor za nakladanje. Ob priliki udarniške nedelje so v 340 urah zaslužili 10 tisoč 200 lir, katere so poklonili v dobrodelne namene. Za stavkujočo tržaško delavstvo so zbrali 4.000 lir, 100 kv. moke in še druge festvine.

Po vsem tem vidimo, da si vse ljudstvo prizadeva, da bi čim prej začel rane, ki jih je vojna zadala celotnemu gospodarstvu. Da bi prebratelo te prve povojne težkoče, je prebivalstvo pričelo z naravnim udarniškim delom. Z geslom «Hočemo k Jugoslaviji» — hočemo Tita, so se množice cone B Juljske krajine z nepopisnim navdušenjem priključile jugoslovanskim narodom v tem tekmovalju.

F. R.

Nočemo v propast!

Kakor druge tovarne, tako je začela obratovati tudi tovarna olja v Trzinu. Tako je bil prvi maj dan osvojenega praznika dela delovnih množic vsega sveta, prvič v zgodovini začetek dela za resnično ljudske koristi, za blagostanje, za boljšo bodočnost.

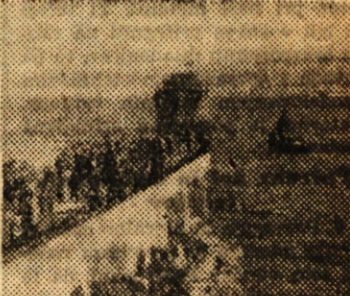
V tržaškem pristanišču so se ponosno dvignili žerjavi. Zdeli so iztovarjati blago z velikih ladij, ki so dan na dan po dveh desetletjih gospodarskega mrtvila prihajale v osvobodeno pristanišče.

Po odhodu JA so obnovljena dela pomehala, število brezposelnih se je stalno večalo. Ena izmed najmočnejših manifestacij delovnega ljudstva je bil festival dela.

Septembra meseca lanskega leta se je na kraju ustrelive v borbi proti fašizmu zbralo 150 tisoč Slovencev in Italijanov.

Dela v tržaških ladjedelnih delavcih je bilo vedno manj. Edina naročila je dala Jugoslavija, s katerimi je pomagala tržaškemu delovnemu ljudstvu k zaslugi vsakdanjega kruha.

Osvobodjenje je prineslo obnovo na vseh poljih, tudi v kulturi in prosveti. Otvorjale so se slovenske in italijanske gimnazije, trgovske šole itj., pričeli so se razni tečaji itd.

Vse množično delo je dobilo ladjub temu, da ljudska oblast ni več izvršni organ, pravo ljudsko vsebino. Naše diskulturne organizacije so zajele široke množice ljudstva.

Številka brezposelnih in prizadetih družin je vedno bolj narasla. V poslednjih tednih se je približala številki 100.000. Vsi ti ljudje hočejo kruha, hočejo dela. Edino v Jugoslaviji bo dovolj kruha in dela za vse.

Trst na predvečer 1. maja - praznika ljudstva

Sinoči na predvečer praznika dela so tržaške delovne množice pozdravile 1. maj, praznik osvoboditve, praznik dela z množico manifestantov po tržaških ulicah. Deset tisoč in deset tisoč manifestantov so se z baklami v rokah, prepevajče pomikali po tržaških ulicah na trg Garibaldi. Nenehno so vzklikali 1. maju, jugoslovanski armadi, osvoboditelji, delovnemu ljudstvu vsega sveta, demokraciji itd. Silna zavest je bila v ljudeh, silna zavest, da ne manifestirajo sami, da manifestirajo milijoni in milijoni delovnih ljudi po vsem svetu. Ljudstvo, ki se je zbralo na pločnikih, je navdušeno pozdravljalo. Na nekaterih mestih so sovinitni poskušali izločiti. Dostojanstvenost in discipliniranost manifestantov, ki so navdušeno manifestirali — kakor da jih niso videli, naprej, jih je prisilila k molku. Pobrli so jo kakor popeljali. Spreved se je pomikal mimo zgradbe, kjer je naše uredništvo in uredništvu lista. «Iz laboratorijev. Manifestanti so navdušeno pozdravljali in odhajali po trgu Impero na trg Garibaldi. Tam je zbranemu ljudstvu spregovoril tov. Laurentin in tov. Bukovec.

Govor tov. Laurentija

Tovariši, tovarišice, meščani! Tržaško ljudstvo slavi danes po 33. letih prvi maj kot praznik borbe, kot praznik osvoboditve našega mesta. Reakcija je skušala odvrti ta veličasten teras vere in volje. Toda naj ve, da nobeni sili ne bo uspelo nikoli več zaustaviti nas. Oni, ki so do zadnjega trenutka ostali ob strani Nemcev in fašistov, naj vedo, da 1. maj ni njihov praznik, ker so 33 let pramovali 31. aprila in 25. oktobra. To so bili njihovi prazniki in ne ta!

Fašisti nimajo pravice priti na ulico. Mi hočemo povedati ZVU, da smo preživeli svojo kri na strani zavzetosti v borbi proti fašizmu, proti istim fašistom, ki hočejo sedaj menjati zastavo in se hliniti demokrate. ZVU tera-kamo svojo grajo, ker ne pusti priti v mesto tovarišev s dežele, ki so toliko žrtvovali in pripelovali k osvoboditvi našega mesta. Ko se je bilo treba boriti za Trst, nas ni nihče uprskal po osebnih lekarnah. Kakor smo se borili, tako hočemo tudi slaviti našo smago.

Jutri pojde vse tržaško antifašistično ljudstvo zopet na ulice, da bo slavilo 1. maj. Jutri bodo v Trstu s vseh naših hri plepolale zastave svobode. V detek, dan predaje nemških sil zavzetim delom, da so skupaj s nami smagale, bomo praznovali in bratski zvezi ta veličastni dan.

Vrnili se domov in ta večer pred prvim majem izražati svoje veselje ob prazniku, ki slavi delo, borbo proti fašizmu in osvoboditve.

Se enkrat naj zaori naš krik: Smrt fašizmu.

«Smrti», je močno usklajena množica in burno ploskala govora tov. Laurentija.

Govor tov. Bukovca

Govor, ki ga je imel tov. Voimir ob priliki današnje baklade:

Tovariši in tovarišice, delavci in namembodni Trsta, meščani in meščanke, jutri slavi napredno delovno, posebno pa je delavski razred demokratskih delovnega sveta svoj veliki, borbeni praznik, praznik dela — 1. maj. Praznuje ga v znamenju zmagoslavja, v največjih in

Končnih zmag nad nemškim fašizmom.

K temu zgodovinskemu prazniku zmagoslavja naprednih sil sveta nad temnimi silami in borbenemu prazniku delavstva pridružujemo najdragocenejši dan v zgodovini ljudstev slovenskega Primorja in Trsta, to je dan osvoboditve Trsta po zmagovitih in v bojih prekaljenih armadah maršala Tita.

Zbrali smo se na predvečer največjega borbenega dneva delovnega ljudstva, da v mislih podčistimo spomin na najboljše sinove Trsta, ki so danes leto dni zgrabili za orožje, da bi zadali končni udarec zločinskemu sovražniku.

Kri najboljših sinov Trsta je napojila ulice mesta. Delavci Trsta in kmetje iz okolice so se junaki borili po mestnih ulicah, darovali svoje življenje za svobodo, za našo skupno stvar.

V naši zgodovini na demokracijo in svobodo bodo ostali dnevi ustaje v Trstu in dan končnega osvobodjenja po jugoslovanskih delah zaplani s slavnimi črkami. Nelebrina bodo, saj so to za nas dnevi, ki je triumfalno bratstvo in edinstvo slovenskega in italijanskega naroda, za reakcionarje sveta najpogubnejše bratstvo in edinstvo. To so dnevi, v katerih so se uresničile želje in sadovi stritne osvobodilne borbe. Jutri bomo praznovali prvo obilnico osvoboditve Trsta, 1. maj. Kljub temu pa ne moremo mimo dejstva, da naše delovno ljudstvo živi v težkem socialnem položaju. Reakcija, ki je do zadnjega trenutka sodelovala in produčevala za nacifašizem, poskuša ponovno napadati pridobitve delovnega ljudstva in si drzne v teh dneh prilastiti zasluge za osvoboditev mesta. Mi pa jim odločno prepovedujemo, da bi sodelovali pri teh slovesnostih in jih nečemo videti po ulicah našega mesta.

Na jutrišnji 1. maj, ko delovno ljudstvo vseh svobodoljubnih in naprednih delov praznuje v znamenju dela in ustvarjanja, moramo mi še vedno gledati naše porušene industrije, ki so bile v ponos Trsta in Juljski krajini.

Vse to ni naša krivda. Mi bi radi delali in zato bo naš letovišni 1. maj dan, ko bodo delovno ljudstvo in vsi antifašisti tržali svojo odločno voljo, ki zahteva obnovo in pravico do dela. Pramovali ga bomo v znamenju slovensko-italijanskega

skupnega tekmovalja.

Bila je pomlad in sonce je sijalo ob erivi v Barkovljah in sončni žarki so se odbijali od novih svetlih barv novih svetlih pomladanskih bluz in krilo.

Bila je pomlad in matere so peljale svoje otroke na sonce. V vseh krajih in za roko so jih vodile ob obali in na skrajnosti so se tudi že sončili prvi mladiči in prve mamice so upostajale svojo le bico kožo toplim žarkom.

Bila je pomlad in tepod petin so se lesketali valovi in soncu in dvojce razcepahin otrok je hodilo od mize do mize bližnjega restorana in prosilo miločinke.

V slavnosti naslanjajih eta sedeli gospa Zora, žena bivšega industrialca in dombranca iz Maribora, in signorina Mariuccia. «Te ni sram, tako mlad, pa te prosijo?» je vdarila gospa Zora in z vdihljajem porinila fantku lro v umazano ročico. «Tu ti prosjačijo po vseh kavarnah, potem pa si kupijo sladoleda, je s terasom sveto boljša dejala gospa Zora in prigala Mariuccia ogarita. Komaj je utegnula s lopatasto šličko dvakrat srebrniti s svoje kosar-

Prvomajsko tekmovalje

Za obnovo domovine - za lepšo bodočnost v skupni domovini Jugoslaviji

Prvomajsko tekmovalje, ki so ga ljudske množice cone B Juljske krajine razglasile po vseh jugoslovanskih narodov, prehaja v zaključno fazo. V teku tega tekmovalja so liki jugoslovanskega ljudstva dosegle velike uspehe. S pospešenim delovnim poletom so mnogo pripomogle k dvigu proizvodnje po raznih podjetjih, obnovi cestnega omrežja, tovarni in vasi, so udarniško sodelovali pri vseh delih, od akcije za normalizacijo poslovanja po ustanovah do obdelovanja zapuštenih polj, skratka na vseh poljih dela, da se omogoči čim hitrejša normalizacija razmer v tako prizadeti Juljski krajini. To prvo množično tekmovalje primorskega ljudstva, pri katerem so sodelovali prav vsi sloji prebivalstva, od najmlajših do najstarejših, je pokazalo, da je prava delovna zavest na našem ozemlju zdrava in kreпка. Prav zaradi tega so bili doseženi dočela odlični in v povoljni rezultati. Prvomajsko tekmovalje je še bolj utrdilo in ojačilo vzajemno sodelovanje delavcev, kmetov in ljudskih razumnikov, ki so po zgledu iz osvobodilnih bojev, ponovno tako množično manifestirali svojo odločno voljo po sodelovanju tudi na gospodarskem polju. To prvo ljudsko tekmovalje pa je predvsem novič dovedlo do izraza neizmerno voljo primorskega ljudstva po priključitvi življenju in razvoju v Titovi Jugoslaviji.

Na Tolminkem...

Na Tolminkem so na prvomajskem tekmovalju dosegli lepe uspehe. Ena izmed važnih nalog v tem okraju je bilo pogodovanje. Pri tem delu se je zasluzilo dobro postavila selska mladina. Skupina 100 pionirjev ljudske šole si je zadala nalogo, da bo posadila tritisoč sadik. Delala pa je tako udarniško, da je presegla to normo in jih posadila 3.200. Mladinci iz gimnazije pa so sklenili, da bodo posadili 8 tisoč sadik, posadili pa so jih 12.000. Skupina 40 mladincev iz učiteljske je svojo obvezno, da bo posadila 4 tisoč sadik, prekosalo za 500. Na delo so šle tudi žene. Sedem članic te organizacije je posadilo 600 sadik, s čimer pa ni doseglo določene norme. Pogodovanje so se udeležili tudi aktivisti. Sedem članov Narodne zaščite pa je posadilo 500 sadik. Tako so množično organizacije skupno z ljudskošolske in srednješolske mladine posadile vse je-love in smrekove sadike, ki jih je dal na razpolago gosposki odesk pri okrajnem izvršnem odboru v Tolmini. Pokazalo se je, da je v tem okraju tekmovalje zajelo vse ljudstvo in da je globoko zakoreninjeno v množicah. Zelo dobro pa so se izkazali posamezniki. Tovarši Fortunat Albin je sam popolnoma pravilno posadil 135 sadik. Tovarši Stanetič Joško pa je sam izkopal 340 jarnic za posajevanje. Taki tovarši, ki so tako udarniško opravili svoje delo, nam morejo biti v zgled.

Nedvomno lahko rečemo, da so bili v tem tekmovalju doseženi povsem zadovoljivi uspehi. Vsek dan pa prihajajo nova poročila o vedno boljših rezultatih. Lep primer nam nudi pogodovalna akcija v Gor-

njih Lezečah. Udeležilo se je je deset ljudi, ki so v treh urah posadili 200 sadik. V Bujah je 16 mladincev v treh urah posadilo na gmajni 1.000 sadik. Skupina 25 šolarjev je v Dolenji vasi posadila 450 sadik, pionirji iz Bukovja pa so v dvanajstih prostovoljnih urah prekopali šolski vrt in očistili dvorišče, v delovnih urah pa posadili 1.500 borovih sadik. Tudi pionirji iz Matejeje vasi so se dobro izkazali. V 228 delovnih urah so očistili ruševine v Prestranku. Poleg tega so nabrali 35 kv. krompirja, 3 kv. fiola in 40 jaje za mladinski dom v St. Petru na Krasu. Senožani pa so prostovoljno zorali 16.080 kv. m polja, popravili 200 m ceste in izvršili še druga dela. Pri tem so opravili 296 prostovoljnih delovnih ur. Pri popravilju električne napeljave so opravili 128 delovnih ur, pri popravilju vodovoda pa 22 delovnih ur. Obnove dvorane ljudskega doma se je prostovoljno udeležilo 210 članov prosvetnega društva. Ob tej priliki se je najbolj izkazal tov. Dole Matija, ki je sam prebrl dvorano in napeljal električno razsvetljavo. Delal je prostovoljno 4 dni od ranega jutra do pozne noči. Izkazal se je tudi tov. Prokriški Franc, ki je prostovoljno izdelal 14 novih klopi in obnovil 340 jarnic za posajevanje. Taki tovarši, ki so tako udarniško opravili svoje delo, nam morejo biti v zgled.

Nedvomno lahko rečemo, da so bili v tem tekmovalju doseženi povsem zadovoljivi uspehi. Vsek dan pa prihajajo nova poročila o vedno boljših rezultatih. Lep primer nam nudi pogodovalna akcija v Gor-

ni. Eden od njih je nastavljal fotoaparati in slikal lepo mlado ženo s lepim mladim psčkom, ki je tako srečano izlil sladoled. Z nasmeškom so gledali mimoidelci na ženo in psčko. Gledali so voljati, gledali so elegantni tržaški sprehajalci, gledali so gospodinje s svetlimi bluzami; celo signorina Mariuccia je za trenutek odvrnila pogled od svoje slikanice in si nifform in gledala prijateljico s psčkom. Gledali so in se smehljali prikupnemu prizoru. Tudi bosi fantek, ki je dobil lro za kruh je gledal in se smehljaj. Morda je za hip pomislil, da bi bilo prijetneje biti psček petinega emigranta iz Jugoslavije in izliti sladoled, kot pa biti sinček odpuščenega tržaškega delavca in prosjačiti po kavarnah. Morda pa je bil tudi le premlad za podobne misli.

Bila je pomlad, pomlad po groznih in krvavih vojnih da boljše bodočnost slovenske in sonce je sijalo ob obali v Barkovljah in sončni žarki so se odbijali od novih svetlih barv novih svetlih pomladanskih bluz in krilo.

F. R.

Pomlad v Barkovljah

Tudi prikupni mladi dami in aristokratski mladi psček so gledali proti morju. Tam so se sprehajale nove, živahno barvane pomladanske bluze izno ob svetlih ramenih mladih študentov in od svetle slikanice kaskadentov in temnozelenih srajčah postavnih mladih fantov iz zavsemnih voljak. Obe mladi dami sta plačali račun, pri tem je globlje zasidrali in se pomelali med sprehajalce ob obali.

Pred skupino mladih ameriških turistov, s fotoaparati je stal sladoledar. Častniki in gospodinje v bližini sladoledarja so izale sladoled. Gospa Zora s Johnnyjem v naročju je kupila sladoled za dvojset lro in ga pomnila mladim psčku pod nos.

Bilo je vroče, krepko je pripelalo popoldansko sonce tople po mladi in mali Johnny je navdušeno izlil sladoled. Gospa Zora je kockino nabobila ustnice in izpod čela pogledala na postavne častni-

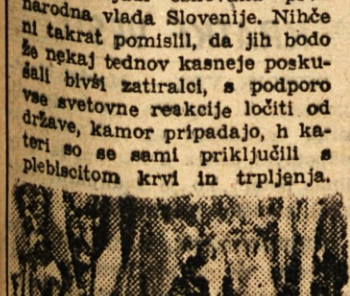
Po vseh krajih Juljske krajine je osvobodeno ljudstvo na velikih manifestacijskih zborovanjih navdušeno pozdravljalo armado osvoboditeljico in se veselilo svoje svobode.

Kročili so po mestnih ulicah, vzklkali, peli in dajali duška svojemu navdušenju.

V Ajdovščini je bila ob navzočnosti tisočev in tisočev osvobodilnih ljudi osnovana prva narodna vlada Slovenije. Nihče ni takrat pomislil, da jih bodo za nekaj tednov kasneje poskušali bivši zatiralci, a podpora vse svetovne reakcije ločiti od države, kamor pripadajo, h kateri so se sami priključili s plebiscitom krvi in trpljenja.

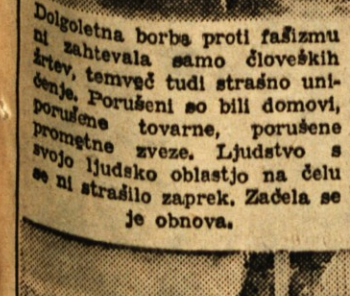
Tudi na sončnem Gorškem so svobodno zaplapolale zastave.

Deset in desetkrat na tržaških ulicah.

Dolgoletna borba proti fašizmu ni zahtevala samo človeških žrtv, temveč tudi strašno uničenja. Porušeni so bili domovi, porušene tovarne, porušene prometne zveze. Ljudstvo s svojemu ljudsko oblastjo na čelu se ni strahlo zapreka. Zadelo se je obnova.

Stroji so zapeli močno pesem dela, katero je delovno ljudstvo prav tako težko čakalo kakor svojo osvoboditev. V tržaškem pristanišču je vse oživelo.

Prva žetev v svobodi.

